צא א מיי׳ פ״י מהל׳ שם מים מיים מיי מב

פ"ג מהל" מלוה ולוה הלי ח

סמג עשין לד טוש״ע שס סעי׳ א: צג ג מיי פ"ג מהלי שכירות הל' ב סמג עשין פט טוש"ע ח"מ סי

צד ד מיי׳ פי״ג מהל׳ מקי ממון הל' ז ופ"ו מהלי חובל ומזיק הלי ח סמג עשין סח טוש"ע ח"מ סיי תיב סעי' ד:

לש סעי׳ א:

צה ה מיי פי"ג מהלי מקי ממון הלי ז סמג ם טוש"ע ח"מ שם וסי מיא סעי׳ ב:

מוסף רש"י

במלוה צריך למשכון. להשתמש בו ומנכה לו מו החוב דמי שכירות המשכון. ר׳ אליעזר סבר כיון דלריך למשכון אין כאן מלוה ולהנאמו נתכוין והוי כשומר וכה למכון והיי כשומר מכם, ור' עקיבל סבר כיון דפוחת עליו והולך מלוה הול ולל היי עליו אלל כשומר שכר (שבועות חד:) כשומר שכר (שבועות חד:) נשברה כדו ולא סילקו בור פטור מדיני אדם. נשלם, וחייב בדיני לשלם, וחייב בדיני שמים. פורענות לשלם שבים. פולענות לסכיל לרשעים, שנתכוין להפסיד את ישראל (גיפין נג.) משום דלא סליק (ב"ק כט.). אין גמרא כר' מאיר. דשניהס פטורין בשבועה שמעתי אף ומיהו תמיה אני דבשלמה שומר חנם משתבע דלא פשע, דאנא בעלמא כר׳ יהודה סבירא לי דנתהל לאו יהודה ספירה כי דנתקכ כחו פושע הוא ולא אנוס, אלא שומר שכר כו' (לקמן 22.). הדרן עלך השובר את האומנין

במלוה צריך למשכון. פי׳ נקונטרס להשתמש ואין להקשות במנוה לריך למשכון. להשתמש בו ולפסוק עליו להיות פוחת מן לפירושו דאמאי קאמר לעיל (דף פא:) מתניתין דלא החוב והולך קמיפלגי ורבי עקיבא סבר אפי׳ הכי איכא מלוה: כרבי אליעזר נוקי מתניתין באין לריך למשכון דסוגיא דשמעתין

דלעיל אתיא אליבא דרבה דקיימא לן כוותיה אי נמי אי מתניי

איירי באין לריך לא הוה פליג רבי יהודה ור"ח פירש לריך למשכון היינו שאינו רולה להלוות לו בלא משכון ולפירושו א"ש דלא מצי לאוקמי מתני׳ באין לריך אבל אין נראה פירושו דלישנא דלריך למשכון לא משמע הכי ועוד דאע"ג דאין רוצה להלוות אלא על המשכון מצוה קעביד שבלא משכון אין לו להלוות כיון שירא להפסיד ואפשר במשכון: (לעיל) אימור דאמר ר' יצחק שלא בשעת הלואתו.

פי׳ בקונטרס דשלה בשעת הלוחתו קני ליה להתחייב אף באונסין ולפירושו הא דאמר בפ"ק דפסחים (דף ה:) דחייב לבער פקדונות של כותים כשקבל עליו ישראל אחריות היינו דוקה כשקבל עליו אחריות דאונסין מדהא מלוה על המשכון של חמץ בשעת הלואה אע"ג דאחריות המשכון עליו מגניבה ואבידה מדשמואל ואפי׳ בדלא פריש כדפ״ל דמה שכנגד המשכון כמפורש דמי אפ״ה אין חייב לבער אם לא מטעם דקני ליה לגמרי שלא בשעת הלואתו כדרבי ינחק ומיהו נראה דשלא בשעת הלואתו לא קני להתחייב באונסין אלא דהוי שומר שכר דהא מדמה מתניתין דקתני שומר שכר לדרבי ילחק וכן פי׳ בהדיא בה״ג שהבאתי לעיל וכן פירש בשערים דרב החי גאון בשער מ"ב ולריך לפרש מאיזה

במלוה צריך למשכון קמיפלגי מר סבר "מצוה קא עביד שהלוהו והוי שומר שכר ומר סבר לאו מצוה קא עביד שלהנאתו מתכוין והוי שומר חנם: אבא שאול אומר מותר לאדם להשכיר משכונו של עני להיות פוחת והולך: אמר רב חגן בר אמי אמר שמואל הלכה כאבא שאול בואף אבא שאול לא אמר אלא במרא ופסל וקרדום הואיל ונפיש אגרייהו וזומר פחתייהו: מתני' יהמעביר חבית ממקום למקום ושברה בין ש"ח בין שומר שכר ישבע הרבי אליעזר אומר זה וזה ישבע ותמיה אני אם יכולין זה וזה לישבע: תנו רבנז המעביר חבית לחבירו ממקום למקום ושברה בין שומר חגם בין שומר שכר ישבע דברי ר' מאיר רבי יהודה אומר שומר חגם ישבע נושא שכר ישלם רבי אליעזר אומר זה וזה ישבע ותמיה אני אם

יכולין זה וזה לישבע למימרא דסבר ר' מאיר ינתקל לאו פושע הוא והתניא יינשברה כדו ולא סילקו נפלה גמלו ולא העמידה רבי מאיר יימחייב בהזיקן וחכמים אומרים -פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים וקיימא לן ידבנתקל פושע פליגי ∘אמר ר' אלעזר תברה מי ששנה זו לא שנה זו ואתא ר' יהודה למימר שומר חנם ישבע נושא שכר ישלם האי כי דיניה והאי כי דיניה ואתא רבי אליעזר למימר סאין גמרא כר' מאיר ומיהו תמיה אני אם יכולין זה וזה לישבע בשלמא שומר חנם משתבע דלא פשע בה אלא שומר שכר אמאי משתבע כי לא פשע נמי שלומי בעי ואפילו שומר חנם נמי התינח במקום מדרון שלא במקום מדרון מי מצי משתבע דלא פשע ואפילו

מרא. פושיי"ר: פסל. דולייר"ה: קרדום. כישנוא"ה: בותבר'

ישבע. שלא פשע ויפטר. ובגמרא מפרש טעמא אמאי פטור שומר

שכר בשבועה הא בלאו פשיעה נמי

חייב שאין זה אונס אלא כגניבה

ואבידה שהן קרובין לאונס ופשיעה:

ר' אליטור אומר זה וזה ישבט וממיה

אני וכו'. כלומר אף אני שמעתי

מרבותי כרבי מאיר אבל תמיה אני

על זה וע"ז היאך נפטרין בשבועה.

ובגמרא מפרש תמיהה: גבו' נחקל

לאו פושע הוא. דקאמר ישבע שלא

פשע פשיעה אחרת דהא ודאי בניר

מנתקל לא הוי ועוד דהא פוטר

לנושה שכר הלמה הונס חשיב ליה:

וקיימה לן. בבבה קמה בהמניח המ

הכד (דף כט.): החי כדיניה. דודחי

נתהל לאו פושע הוא ונושא שכר

ישלם דאי נמי לא הוי פושע דיניה

לשלם: התינה במקום מדרון. דאיכא

למימר קרוב לאונס הוא: שלא

במקום מדרון. ודחי פושע הוח:

טעם יהיה שומר שכר דאי חשיב קנין גמור אפילו באונסין יתחייב ואי לא חשיב קנין גמור לא יהיה אפילו שומר שכר וי"ל דבההיא הנאה שיכול לקדש בו את האשה כדאמרי׳ בפ״ק דקדושין (דף ה: ושם) דקדשה במשכון דאחרים מקודשת ולקנות בו עבדים וקרקעות הוי עליה שומר שכר ולפי זה הא דאמר קדשה במשכון מקודשת היינו דוקא במשכון שמשכנו שלא בשעת הלואתו וא"ת ולמה יחשב שומר שכר בשביל כך והלא כך היה יכול לקדש במעותיו וי״ל דכיון דעכשיו שנוטל משכון אין מעותיו בידו חשיב שומר שכר לפי שיכול לעשות בו קדושין או קנין ועוד דחליפין יכול לעשות במשכון מה שלא היה יכול לעשות במעות דאין מטבע נעשה חליפין וקשה דבפרק כל שעה (פסחים דף לא: ושם) פליגי רבנן אר"מ דאמר ישראל שהלוה לכותי על חמצו עובר עליו ומפרש המם דפליגי בדרבי יצחק דרבנן לית להו דר' יצחק א"יג כ"ע אים להו דרבי ילחק וטעמא דרבנן דאמרי אינו עובר משום דסברי דישראל מכותי לא הני והשתא לרבנן אמאי אינו עובר והא הי"ל כשמואל והוי שומר שכר אפי׳ בדלא פריש כדפרישית דהא משום דר׳ ינחק לא הוי אלא ש"ש ואפ"ה מיקרי חמצו וי"ל דמשום חיוב דשומר שכר לא מיקרי חמצו אי לאו משום דאמר הכתוב דקני ליה והוי שלו כדר' יצחק":

לסבר דבי מאיר בו'. אבל דר' יהודה אדר' יהודה לא קשיא ואע"ג דחכמים דפטרי בנשברה כדו ולא סילקה הוו ר' יהודה כדמוכח בהמניח (ב"ק דף כח: ושם ד"ה אמר) דסבר רבי יהודה נחקל לאו פושע הוא וכיון דלא הוי פושע אע"ג דלא הוי אנוס גמור פטור בנשברה כדו ולא סילקה דלא חשיב בור אלא שנעשה בפשיעה אבל בשנעשה באונס דכעין גניבה ואבידה כמו רוח שאינה מלויה פטור כדקתני בסיפא דברייתא דנשברה כדו ומודה רבי מאיר לחכמים במעלה קנקנין על הגג לנגבן ונפלו ברוח שאינה מלויה והזיקו שהוא פטור וא"ת כי נמי סבר רבי מאיר דנתקל לאו פושע הוא אלא אנוס אמאי פטור והא אדם המזיק מרבינן (ב"ק דף כו:) מפלע תחת פלע לחייב על אונס כרלון וי"ל דלאו בכל אונס חייב אדם המזיק אלא באונס דכעין גניבה ואבידה כמו רוח שאינה מלויה דאמרינן סוף פרק שני דב"ק (דף ס.) דנפל ברוח שאינה מלויה מן הגג חייב נזק ורוח שאינה מלויה הוי כעין אבידה כדאמרינן סוף פרק ד' וה' (שם ד' מה.) וכולן חייבים להחזיר דמי השור לבעליו חוץ מש"ח ומוקי לה החם דנטריה שמירה פחותה ולא נטריה שמירה מעולה ש"ח כלחה שמירתו כו' ושמירה פחותה היינו דלת שיכולה לעמוד ברוח מלויה ואינה יכולה לעמוד ברוח שאינה מצויה כדמשמע בריש הכונס (שם דף נה:) והוי כעין גניבה ואבידה דש"ח פטור וש"ש חייב אבל באונס גמור פטור אדם המזיק כדמשמע בירושלמי דאם סיה ישן ובא חבירו וישן אצלו והזיקו זה את זה הראשון פטור והשני חייב ובהגוזל בתרא (שם דף קיב.) טבחוה ואכלוה משלמין דמי בשר בזול דכיון שלא היה להם לידע שהיא שאולה אין משלמים מה שהזיקו אלא מה שנהנו ובריש המניח (שם דף מ: ושם ד"ה ושמואל) לפי שאין דרכן של בני אדם להתבונן בדרכים ושאר שינויי דהתם דפטר ליה לפי שאין דרכן של בני אדם להתבונן בדרכים ושאר שינויי (דף לב.) היה בעל חבית ראשון כו' ואם עמד בעל חבית פטור בעל קורה והרבה כיולא באלו וא"ת ורבי יהודה דאמר נתקל לאו אנוס הוא ומחייב שומר שכר אמאי פטור מעביר בחנם והלא הוא אדם המזיק וי"ל דנחקל הוי לרבי יהודה כעין גניבה דהוי קרוב לאונס ולכך פטור אדם המזיק ולא מחייב אדם המזיק אלא בדבר שהוא כעין אבידה דהוי קרוב לפשיעה כדאמר בהשואל (לקמן דף צד:) דאבידה קרובה לפשיעה וגניבה קרובה לאונס ורוח שאינה מלויה חשובה כעין אבידה ולהכי חייב בה אדם המזיק וכן משמע בהגוזל קמא (ב"ק דף לט: ושם ד"ה אימא) דפריך למאן דפטר טבח אומן שקלקל היכא דעביד בחנם מברייתא דקתני בהמה לטבח וניבלה חייב מפני שהוא כנושא שכר השתא מה היה סברתו של מקשה שהוא כנושא שכר אע"פ שעושה בחנם אי סבר דחשיב פושע אמאי מולה אומו בנושא שכר היה לו לומר מפני שהוא פושע ואי סבר שדומה לגניבה ואבידה אעפ״כ חייב כדין אדם המזיק אם כן מה מתרץ אימא מפני שהוא נושא שכר ואי דומה לגניבה ואבידה בלא שכר נמי ליחייב כדין אדם המזיק ואי המתרץ מדמה לה לאונס גמור א"כ נושא שכר נמי ליפטר אלא ודאי אדם המזיק חייב בכעין אבידה ופטור בכעין גניבה והוה מדמי ליה המקשה קלקול שחיטה דאומן לכעין אבידה ומשני אימא מפני שהוא נושא שכר אבל בחנם פטור דהוי כעין גניבה ים

ט 🗗 משתבע. מעיקרא הוה אתי ליה שפיר שנשבע שלא שינה מן המנהג אבל השתא דתרלת דכי נמי לא שינה דהוי פושע ואפילו הכי פטור משום תקנת חכמים אם כן אפילו שינה ממנהגו נמי פטור מכח אותה תקנה דמה לי פשיעה רבה ומה לי פשיעה זוטא ומשני שבועה שלא בכוונה שברתיה:

הדרן עלך השוכר את האומנין

ל) ל"ל רבי אלעזר והוא ר׳ אלעור בן שמוע, ב) ב"ק כת: נו. לנו: ג) ונו׳ חומ׳ [ב"ק כט. ה) [עיין פרש"י בדף פג.ו. ו) הגה"ה והא דאמרינן כיון דאילו מיגניב ומתביד מיגניב מחייביתו כו' היינו פי' למהניב או מתביד באונס. רש"ל, ז) הגה"ה. אבל שומר שכר בלא קבלת אונס לא מחייב לבער וההיא דפרה קמא דפסחים נריך לפרש . באיגנב ומחבד באונם כדפי׳ ובהלכות גדולות לנונל בהלכות פסחים כתב דחייב לבער אפילו לא קבל עליו לונסין ע"כ הגה"ה. ורמב"ס ורא"ש הוסיפו אפילו שומר חנם שחייב רק מפיטי שומה מנט שמויים יקן בפשיעה וכן בטור א״ח סי׳ ממ. רש״ל, **ה**) [וע׳ מוס׳ ב"ה כו: ד"ה ושמוחלו, ט) [שייך לדף פג.],

גליון הש"ם במ' אמר ר"א. כחונות מה :ט"בו ש"נ

> לעזי רש"י פושיי"ר [פושוי"ר].

מעדר. דולייר"א [דולידויר"א]. מעצד (מעין גרזן). כישנוא״ה [בישאגו״ד].